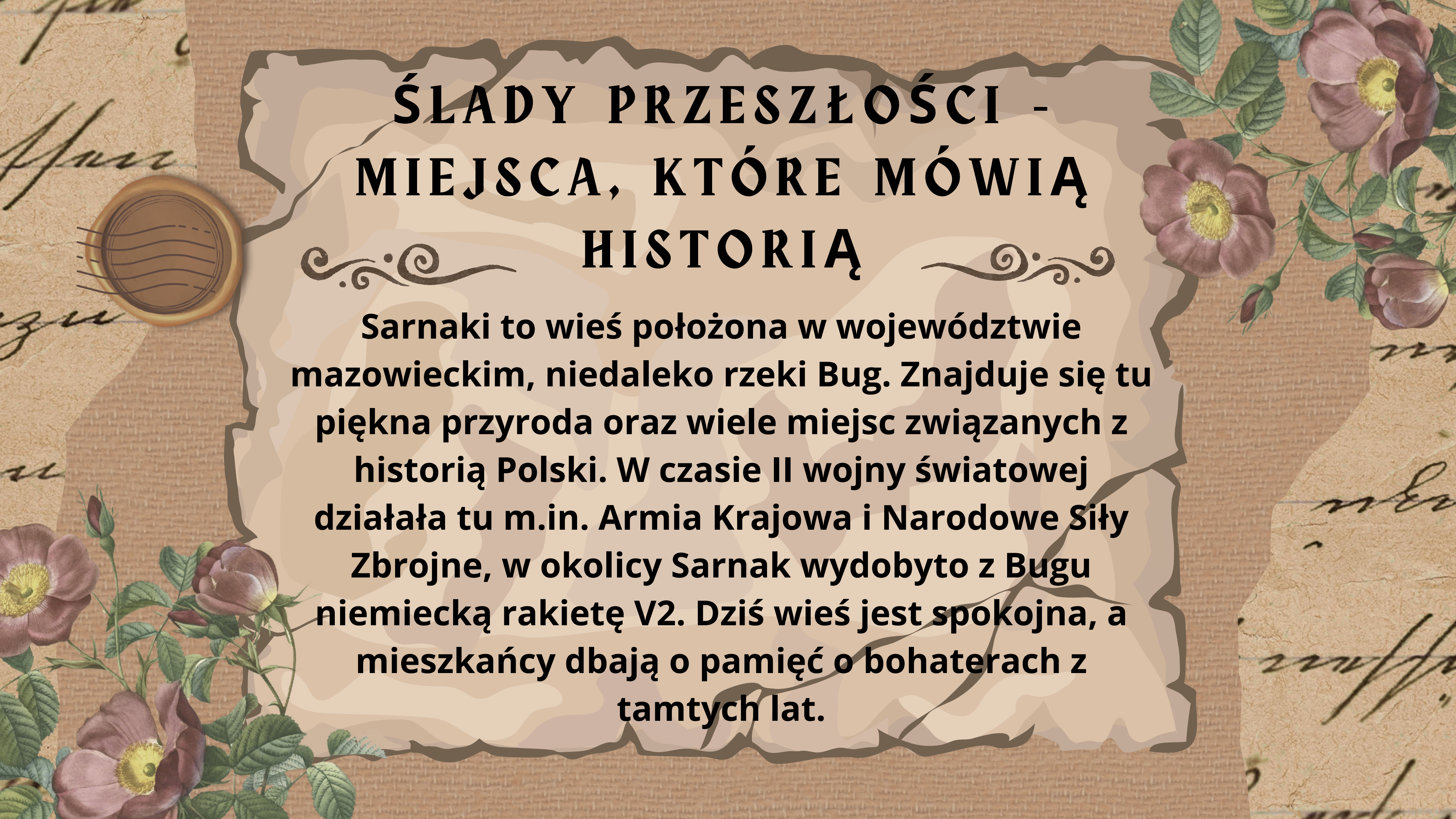

ŚLADY PRZESZŁOŚCI - MIEJSCA, KTÓRE MÓWIAĄ HISTORIA

Sarnaki to wieś położona w województwie mazowieckim, niedaleko rzeki Bug. Znajduje się tu piękna przyroda oraz wiele miejsc związanych z historią Polski. W czasie II wojny światowej działała tu m.in. Armia Krajowa i Narodowe Siły Zbrojne, w okolicy Sarnak wydobyto z Bugu niemiecką rakietę V2. Dziś wieś jest spokojna, a mieszkańcy dbają o pamięć o bohaterach z tamtych lat.

01

Informacje z Alertu i szkic

Na zdjęciu nauczycielka historii w naszej szkole św. pamięci Irena Młynik, która realizowała w 1965r. z harcerzami zadania alertowe. Zdj. wycieczka szkolna do Warszawy w 1980r.

DANE DOTYCZĄCE ZNALEZIONEGO MIEJSCA WALKI LUB MĘCZEŃSTWA

1. Rodzaj obiektu

2. Dane historyczne

Dnia 3-VIII-1943r. zostali rozstrzelani Bajka Jan. z Sarnak, Dudziak Jadwiga z Sarnak i Koziak Stanisław krawiec z Lipna przez hitlerowców.

Dostarczyli nam wiadomości Aleksander Malinowski i M. Szwarc.

Zródła informacji

3. Dokładne określenie miejsca obiektu:

Miejscowość Sarnaki
Ulica Kolejowa
Gromada Sarnaki
Powiat Łosice
Województwo Mazowieckie

4. Dojazd

stacja	nazwa stacji	odległość w km
kolejowa	Sarnaki	400m
autobusowa	Głęboczyn	400 m
~11~	Sarnaki	400 m

5. W jakim stanie znajduje się miejsce

Zaniedbane

6. Kto się nim opiekuje (sprawuje patronat)

Nikt

7. Jeżeli obiekt jest zniszczony, co według Was powinno się tam zrobić

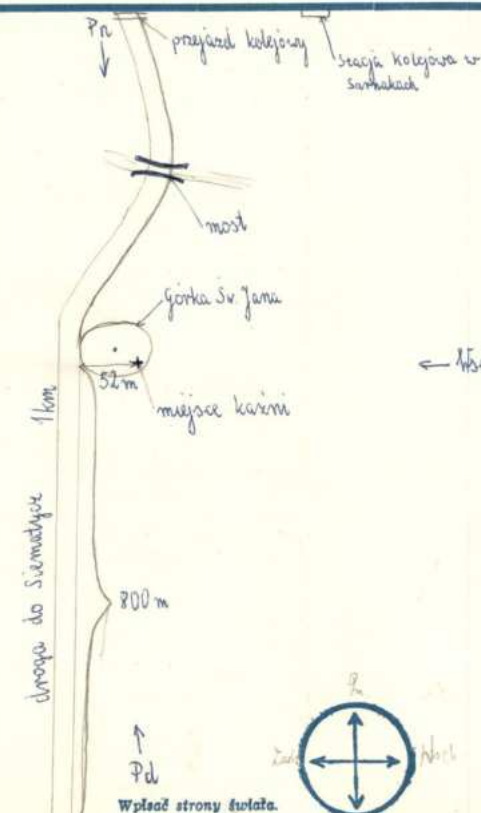
Uporządkować go.

8. Czy można to wykonać we własnym zakresie, czy też potrzebna jest pomoc dorosłych

Można to wykonać we własnym zakresie.

UWAGI:

SZKIC TERENOWY

MELDUNEK ZE ZWIADU

Drużyna Harcerska imienia Leona Świerczewskiego
przy szkole nr
Miejscowość Sarnaki
Powiat Łosice
Województwo Mazowieckie
Podać dokładną godzinę, o której po raz pierwszy przeczytano lub usłyszano o ALERCIE 12.30
Nazwisko i funkcja otwierającego kopertę: Młynik Irena drukownia
Ilość harcerzy z drużyny, która stanęła na alarmową zbiórkę 40

DANE DOTYCZĄCE ZADANIA nr 2

← Wsk. → Jaki, według Was, najważniejszy obiekt zbudowano na Waszym terenie w ciągu 20-lecia Polski Ludowej?
Elektryfikowano wiele wsi na terenie gromady Sarnaki

02

Ofiary kaźni dn. 03.08.1943r.

- Stanisław Koźluk z niewyjaśnionych przyczyn został zabity 03.08.1943r.
- Jan Pajak był najstarszy z tej trójki, pracował w karczmie należącej do Żyda, został zabity za nielegalny handel żywnością i za kontakt z Żydami.
- Tadeusz Dudziuk w rzeczywistości Józef, na początku został postrzelony przez hitlerowców w ucho, miał szansę przeżyć, ale wstał i zaczął uciekać, wtedy Niemcy dobili go serią z karabinu - zmarł 03.08.1943r.

zdjęcie Józefa Dudziuka

03

Górka Św. Jana

Górka Św. Jana była porośnięta sosnami i jałowcami, na której szczycie była ustawiona figurka Św. Jana. Spod góry wypływało źródełko, było to miejsce spacerów, na świętego Jana odbywały się tam procesje. Dzieci szkolne podczas powrotu ze szkoły do Chlebczyna wchodziły na górę i zostawiały na szczycie plecaki i się z niej staczały.. , "to była fajna zabawa, a szliśmy do domu całą bandą". Dzisiaj już góry nie ma, jest tam plac i stoi sklep ogrodniczy -"Stihl". Góra, była żwirowa, więc posłużyła po wojnie do budowy zabudowań gospodarczo-przemysłowych GS i domów prywatnych. Figurka Św. Jana stoi aktualnie przy dzwonnicy starego kościoła w Sarnakach.

3.1

Zdjęcia Górki Św. Jana

Kiedyś

1941r.

Teraz

2025r.

3.2

Nowe lokum pomnika Św. Jana Nepomucena

Św. Jan Nepomucen
patron jezuitów, spowiedników, dobrej i szczerzej spowiedzi oraz tonacych
w aureoli ma 5 gwiazd: "TACUI" tzn. milczałem

Wykonana z piaskowca figura na kolumnie tokańskiej dnia 18 czerwca 1874 r.
została postawiona na skroni Sarnak na tzw. Górze św. Jana. W wyniku niwelacji
teren przeniesiona w uroczystej procesji na teren kościelny za ks. kan. dr
Bolesława Kulawika i po dwóch latach, w 1968 r. ustawiona na obecnym
postumencie. Odnowiona w 2019 r.

04

Cmentarz w Sarnakach

Poszukiwania na cmentarzu, doprowadziły nas do odkrycia grobów rozstrzelanych chłopców. Okazało się, że dzień 3 VIII 1943 był tragiczny - tego dnia zginęło z rąk hitlerowców więcej osób niż wiedzieliśmy. Byli to również bracia Zubkowicze - Jan lat 26 i Franciszek lat 23, którzy zostali rozstrzelani przez niemieckich żołnierzy przy studni w Chlebczynie, niedaleko swego domu.

4.1

Zdjęcia pomników

Józef Dudziuk

Jan Pajak

Stanisław Koźluk-syn

05

miejsce śmierci Pająka,
Koźluka i Dudziuka

Górka Św. Jana

miejsce pochówku

SP w Sarnakach

Mapa zdarzeń

06

Spotkanie z panią Teresą D. i p. Elżbietą L.

P. Teresa D. opowiedziała nam o najmłodszym z czterech braci - Józefie Dudziuku, jak pracował w browarze, gdzie ukrył broń, wynoszoną ze szkoły. "Kierownik browaru wydał chłopców by ratować siebie, to była tragedia rodzinna, matka Rozalia długo opłakiwała syna".

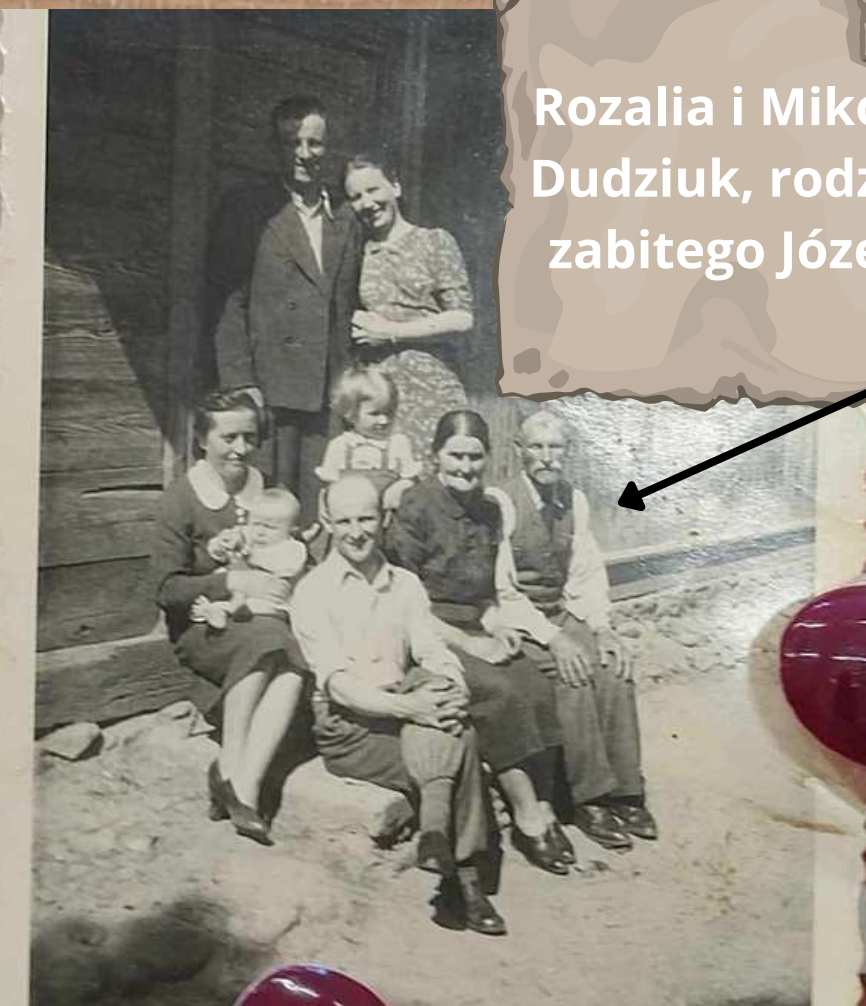
Ci chłopcy nie mieli pogrzebu zostali pochowani o zmroku, w trumnach zrobionych na szybko. Na nabożeństwo pogrzebania ludzie szli "poza opłotkami" pojedynczo, żeby niemieccy żołnierze niczego nie zauważyli.

Pani Ela L. opowiedziała o krewnym - Janie Pajaku, mieszkał nad karczmą, żeby przeżyć musiał "szmuglować", (handlował żywnością), wtedy brakowało jedzenia. Niemcy nakładali obowiązkowe dostawy na chłopów, którzy aby wyżywić rodziny hodowali zwierzęta w ziemiankach, w lesie i ukrywali w piwnicach.

07

Spotkanie z rodzinami ofiar

Rozalia i Mikołaj
Dudziuk, rodzice
zabitego Józefa

**Zdjęcie ofiarowane
przez p. Teresę D.**

**Informacje, które
uzyskałliśmy od pań bardzo
nam się przydały do dalszej
realizacji naszego projektu.**

Rozmowy z p. Elżbietą L. i p. Teresą D.

08

Zakazany bohater, żołnierz niezłomny -BONAWENTURA

Edward Gregorczyk „Bonawentura” był w czasie okupacji niemieckiej zastępcą komendanta placówki AK w Mężeninie nad Bugiem, w maju 1944 r., brał udział w akcji zabezpieczenia niewypału rakiety V2. Po wojnie walczył w oddziale Władysława Łukasiuka „Młota”. Za działalność w podziemiu antykomunistycznym, został aresztowany przez UB skatowany, po okrutnym śledztwie, po czym w dniu 29 stycznia 1946 r. został wrzucony do rowu i zastrzelony. Jego kaci nie ponieśli żadnych konsekwencji.

Zdjęcie
Gregorczyka z
żoną

Tablica upamiętniająca uczniów naszej szkoły, którzy podczas okupacji, wynosili broń z niemieckiego magazynu znajdującego w szkole, za co chłopcy trafili na Pawiak, gdzie zginęli. Józef Dudziuk tak jak oni, tylko wcześniej w 1943 r. zdobywał broń dla polskiego podziemia - powinien być również umieszczony na tablicy, przy starym wejściu do szkoły, odsłoniętej 26 maja 1991 r.

Podsumowanie

- Podczas pracy nad tym projektem dowiedzieliśmy się nowych rzeczy na temat naszej miejscowości,
- Poznaliśmy historię losów Edwarda Gregorczuka o, którym nie wolno było mówić do 1990r., dopiero po obradach Okrągłego Stołu,
- Rozmawialiśmy z rodzinami ofiar, które nam bardzo pomogły w realizacji projektu,
- Zobaczyliśmy miejsca pochówku ofiar rozstrzelonych przez Niemców,
- Dowiedzieliśmy się jak wyglądała Górka Św. Jana, przed tym jak została rozebrana i jak to miejsce wygląda aktualnie.

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ!!

Gabriela Sawczuk, Gabriela Kordaczuk, Aleksandra
Błażejask, Anna Wasiuk, Ignacy Obzejta
Nauczycielka historii: Bożena Szymańska

Źródła

- 01.** Jan Makaruk, Kronika Sarnak - rękopis
- 02.** Marek Jerzman "Po drugiej stronie rzeki"
- 03.** "Miejsca pamięci narodowej na terenie gminy Sarnaki" Praca Dyplomowa Bożena Szymańska
- 04.** Informacje od rodzin zamordowanych
- 05.** Relacje P. Teresy D. ,Elżbiety L. , Janiny M., Anny M., Anna J. ,Andrzej W. ,Joanna D. ,Mariusz D
Biblioteka szkolna i Gminna
Biblioteka Publiczna